Gemeente Amsterdam

Plan van Aanpak Kunstobject Beethoven

Aan	Opdrachtgeversteam Zuidas en Dagelijks bestuur stadsdeel Zuid
Van	Mathijs van Eeuwijk / Projectteam Beethoven
Kopie aan	Projectteam Beethoven
Datum	25 juni 2025

Aanleiding
In de Visie Zuidas (2016) is de ambitie opgenomen om een wervend cultureel klimaat op de Zuidas te creëren. In het plan Kunst en Cultuur Zuidas 2021 – 2025 is deze ambitie verder uitgewerkt. Hierin is onder andere vastgesteld dat er nieuwe kunstobjecten in de openbare ruimte worden toegevoegd in het deelgebied Beethoven in de ruimte tussen kavel 2 en kavel 6&7. Door de opgelopen vertraging in de ontwikkeling van kavel 2, is er gekozen voor een gefaseerde uitvoering van het maaiveld. Als gevolg hiervan, is het zoekgebied voor plaatsing van het kunstobject richting kavel 6&7 verschoven. Hiermee kan worden geborgd dat het kunstobject wordt geplaatst na de uitvoering van het maaiveld rondom Park Meadows – de ontwikkeling op kavel 6&7

In het voorliggende plan van aanpak worden uitgangspunten, het proces en beschikbare budget uiteengezet voor de totstandkoming van dit kunstobject. In een separate opdrachtbeschrijving voor de kunstenaars zijn uitgebreidere uitgangspunten en processtappen voor het kunstobject en kunstenaars beschreven.

Uitgangspunten Kunstobject
Het Voorlopig Ontwerp Maaiveld van de openbare ruimte van deelgebied Beethoven fase II is eind ‘23 vastgesteld door de Directie Zuidas. In dit Voorlopig Ontwerp zijn de volgende uitgangspunten voor het kunstobject opgenomen:

- Het kunstobject is gerelateerd aan de natuur en wordt integraal onderdeel in de natuur.
- Het kunstobject wordt geplaatst in het water, of op de grens van de oeverlijn (tussen de waterplanten) en het water.
- Het kunstobject mag gerelateerd zijn aan de mens, aan het water of de natuur of een combinatie hiervan.
- Het kunstobject zal niet dominant in de omgeving staan maar geïntegreerd worden in- en integraal onderdeel uitmaken van het park en de natuur.
- Het kunstobject zal bestaan uit zo min mogelijk kleuren (of de daadwerkelijke kleuren van het materiaal), tenzij de kleuren voor het concept van het kunstobject belangrijk zijn. Het kunstobject zal uit materialen bestaan die passen in de natuurlijke omgeving.
- Het kunstobject dient uit materialen te bestaan die onderhouds- en beheervriendelijk zijn.

In de opdrachtbeschrijving voor de kunstenaars zijn aanvullende standaard-, inhoudelijke- en materiaal technische randvoorwaarden beschreven.

Op de afbeelding is het Voorlopig Ontwerp te zien van Beethoven fase II. Het roze gearceerde gebied geeft de zone aan waarin het kunstobject geplaatst zal worden. Aangezien het Definitief Ontwerp van Beethoven fase II nog niet is vastgesteld door het Opdrachtgeversteam van de Zuidas, kan de definitieve inrichting van het maaiveld afwijken van de afbeelding.

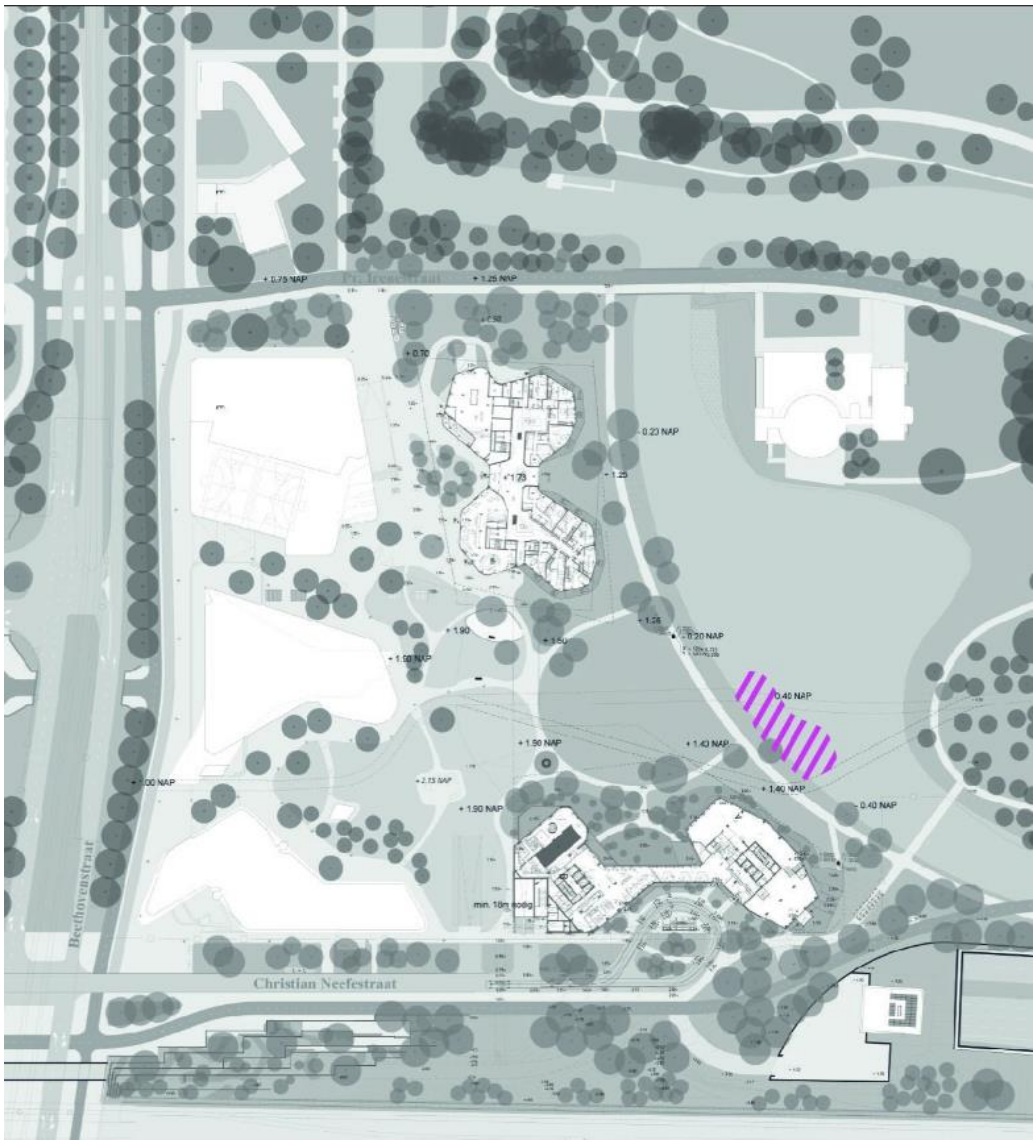

Hieronder zijn enkele referentiebeelden voor het kunstobject opgenomen:

Kunst in relatie met natuur

abstraact kunt

Kunst in relatie met mens

Het proces tot dusver

De totstandkoming van het kunstobject bestaat uit verschillende stappen. Na de vaststelling van het plan van aanpak en opdrachtbeschrijving is het Stadcuratorium (SCA) en de Adviescommissie voor de kunst Zuid (ACK) betrokken. SCA en ACK hebben samen een longlist opgesteld met kunstenaars die passen bij de opdrachtbeschrijving. Na het aanstellen van de adviescommissie Beethoven bestaande uit vertegenwoordiging SCA, vertegenwoordiger ACK, supervisie en landschapsarchitect Zuid en vertegenwoordiger buurtplatform Zuidas Art Projects heeft de adviescommissie Beethoven, op basis van de longlist, een shortlist opgesteld. Door vertraging van de projectontwikkelaar bij de ontwikkeling van kavel 2 is de ontwikkeling van het kunstobject, door de afhankelijkheid van kavel 2, automatisch ook vertraagd.

Het vervolgproces

Het Dagelijks bestuur van Stadsdeel Zuid wordt ingelicht over ons proces en de bijbehorende documenten (participatieplan, plan van aanpak etc.). Hierna zullen de documenten en het proces langs het Opdrachtgevers Overleg Zuidas gaan en daar worden vastgesteld. Hierna worden de kunstenaars op de shortlist uitgenodigd om tegen een financiële vergoeding een SO te maken, presenteren en aan te leveren. De adviescommissie Beethoven brengt advies uit aan Opdrachtgeversteam Zuidas over de ingeleverde SO's (met raadpleging van beheer en eventueel andere experts zoals ecologen) en spreekt hierin de voorkeur uit. In dit advies wordt ook de uitkomst van de bredere participatie tijdens het SO-ontwerptraject en het advies van de Technische Advies Commissie (TAC) hoofdgroenstructuur meegenomen (zie kopje selectie kunstenaar).

De kunstenaar die het beste SO heeft gemaakt krijgt de opdracht deze uit te werken naar een VO en DO. Deze ontwerpen worden getoetst door de adviescommissie Beethoven. Na goedkeuring op het DO wordt het kunstobject gerealiseerd en na oplevering aan de opdrachtgever

overgedragen aan beheer. Het streven is om het kunstobject te realiseren wanneer het maaiveld wordt aangelegd. Dit zal zijn na oplevering van kavel 6&7 vanaf Q2 2027.

De voltooide processtappen en nog te nemen processtappen met de planning ter ontwikkeling van het kunstobject zijn in onderstaande tabel opgenomen:

Voltooide processtap		**Mijlpaal behaald**
0. Vaststellen plan van aanpak en begroting		Q4 2023
1. Opstellen opdrachtbeschrijving		Q4 2023
2. Kunstenaarsselectie (van longlist naar shortlist)		Q3 2024
Nog te nemen processtap	**Doorlooptijd**	**Verwachting behalen mijlpaal**
3. Uitnodiging kunstenaars in zomer	3 maanden	Q3 2025
4. Ontwerptraject SO (incl. Dialoogsessie)	6 maanden	Q1 2026
5. Kunstenaarsselectie		Q1 2026
6. Ontwerptraject (na opdrachtverstrekking) VO/DO	9 maanden	Q4 2026
7. Vergunningaanvraag	6 maanden	Q2 2027
8. Productie kunstobject	6 maanden	Q4 2027
9. Oplevering (incl. uitvoering/plaatsing)	3 maanden	Q1 2028

Toelichting op processtappen

1. Opdrachtbeschrijving

In de opdrachtbeschrijving zijn de randvoorwaarden voor het kunstobject opgenomen. Hierin worden inhoudelijke en praktische randvoorwaarden gesteld die in lijn zijn met de handreiking kunst in de openbare ruimte van de gemeente Amsterdam. Aandachtspunt is het beheer van dit kunstobject vanwege de mogelijk wat lastigere plaatsing op de oever of in het water. Het SO wordt t.z.t. daarom ook aan beheer voorgelegd die een beheeradvies uitbrengt.

2. Selectie van de kunstenaar

Opstellen longlist door Stadscuratorium en ACK Zuid

Het Stadscuratorium is de instantie die het stadsbestuur adviseert over de kunst in de openbare ruimte. Het Stadscuratorium heeft kennis over beschikbare en passende kunstenaars die matchen met de opdrachtbeschrijving. Voor deze opdracht werkt Stadscuratorium samen met de Adviescommissie voor de kunst Zuid. Het Stadscuratorium en Adviescommissie voor de Kunst Zuid hebben aan de hand van de opdrachtbeschrijving een longlist van ca. 10 kunstenaars opgesteld.

Shortlist
In een werksessie is de longlist is door het Stadscuratorium en Adviescommissie van de kunst Zuid gepresenteerd aan de overige leden van de adviescommissie. Hierna hebben de leden van de adviescommissie in samenspraak de longlist teruggebracht tot een shortlist met drie kunstenaars. Dit deden zij door het toekennen van punten aan kunstenaars. De kunstenaars op de shortlist worden opgenomen in het advies voor het Opdrachtgeversteam Zuidas als de voorkeurskunstenaars. Het Opdrachtgeversteam Zuidas neemt het besluit welke kunstenaars worden uitgenodigd om tegen een vergoeding een SO (incl. Visie) uit te werken. Dit besluit doet het Opdrachtgeversteam in advisering van de adviescommissie.

Adviescommissie
De leden van de adviescommissie zijn als volgt:
- Stadscuratorium Amsterdam/SCA, Annemarie de Wildt
- Adviescommissie voor de Kunst Zuid/ACK, Hedwig Wösten
- Henk de Vroom, namens bewonersplatform Zuidas Art Projects
- Zuidas, Supervisor, Paco Bunnik
- Zuidas, Landschapsarchitect, Alessandro Solci

De adviescommissie bestaat hiermee uit experts die in staat zijn de ontwerpen te toetsen op de gestelde eisen uit de opdrachtbeschrijving. De leden van de adviescommissie hebben een gelijkwaardige stem. De adviescommissie zal door de programmamanager Kunst & Cultuur en de Participatieadviseur Zuidas worden gefaciliteerd. De adviescommissie wint ook advies in bij de afdeling beheer en de Technische Advies Commissie (TAC) hoofdgroenstructuur en waar nodig, afhankelijk van de ingediende ontwerpen, bij experts zoals ecologen. Bovendien worden de uitkomsten van de dialoogsessies met de omgeving ook meegenomen in het definitieve advies.

Dialoogsessie met omgeving tijdens het Schetsontwerp traject
Om tot de selectie van het winnende SO te komen worden er dialoogsessies gehouden om zo de stem uit de buurt te laten gelden. Voor verder informatie hierover zie bijlage Participatieplan Kunstobject Beethoven.

3. Ontwerptraject

De drie uitgenodigde kunstenaars maken tegen een vergoeding een SO inclusief een visie en een indicatieve begroting. De kunstenaars presenteren hun SO en visie aan de adviescommissie en de buurt. De adviescommissie stelt een advies (incl. de uitkomsten uit de buurtconsultatie) op voor het Opdrachtgeversteam Zuidas. Het Opdrachtgeversteam Zuidas kiest op basis van advisering van de adviescommissie het beste SO en de daarbij horende kunstenaar. De geselecteerde kunstenaar zal na gunning van de opdracht aan de slag gaan met een voorlopig ontwerp (VO) en een definitief ontwerp (DO). De ontwerpen worden aan de adviescommissie gepresenteerd en getoetst op de gestelde randvoorwaarden.

Het beheer wordt overeenkomstig met de BAT-procedure (Beheerder aan Tafel) vroegtijdig betrokken om de afspraken rondom het beheer van het kunstobject af te stemmen.
Aandachtspunt is dat het kunstobject in het water kan komen te staan waarmee een complexiteit

t.b.v. beheer is gemoeid. In de uitgangspunten voor het kunstobject is meegegeven dat het kunstobject uit materialen dient te bestaan die makkelijk te onderhouden en beheren zijn.

4. Voorbereiding en Uitvoering

Nadat het ontwerp definitief is zal de uitvoering en plaatsing van het kunstobject worden voorbereid. De kunstenaar is verantwoordelijk voor het realiseren en plaatsen van het kunstobject op locatie en het doorlopen van de publiekrechtelijke procedures. De kunstenaar kan hierbij raad vragen bij de gemeente (IB) om dit goed te kunnen voorbereiden. Afstemming met de omgeving kan plaatsvinden via de communicatieadviseur van Beethoven.

5. Overdracht

De kunstenaar geeft een kennisgeving af van oplevering waarin ook een beheer- en onderhoudsplan is opgenomen. Dan vindt er een schouw plaats om eventuele gebreken vast te stellen, zodra deze opgelost zijn kan het kunstobject met een opleveringscontract officieel worden opgeleverd. Het eigendom en beheer van het kunstobject wordt op dat moment overgedragen van de kunstenaar naar Zuidas als opdrachtgever, die het overdraagt aan V&OR. Het budget voor onderhoud en beheer ligt vanaf dat moment bij de opdrachtgever. Het kunstobject kan bij eindoplevering publiekelijk worden onthuld.

Participatie, draagvlak en communicatie

Gedurende het proces wordt de omgeving geïnformeerd over de totstandkoming van het kunstobject door middel van de reguliere nieuwsbrief. Betrokkenheid in het gehele proces wordt gecreëerd door professionals (Stadscuratorium, Adviescommissie voor de Kunst Zuid, Zuidas Art Projects, Supervisor Zuidas, Landschapsontwerper Beethoven) plaats te laten nemen in de adviescommissie. Daarnaast wordt in de SO-fase geparticipeerd met de buurt door vooraf geselecteerde belanghebbenden in dialoogvorm in gesprek te laten treden met de kunstenaars. Daarnaast is een aparte participatiesessie met leerlingen van het Sint-Nicolaaslyceum voorzien.

Rol kunstobject in Zuidas

Het kunstobject maakt deel uit van de collectie kunst in de openbare ruimte Zuidas. Na oplevering van het deelgebied Beethoven wordt Fase II, inclusief het kunstobject, overgedragen aan V&OR waarin ook ter kennisname stadsdeel Zuid wordt meegenomen.

Budget

Financiering van het kunstobject in Beethoven komt uit de functionele grondexploitatie kunst en cultuur 2021 – 2025. Hierin is jaarlijks €200.000 beschikbaar voor kunst in de openbare ruimte in Zuidas. In totaal is er €250.000 beschikbaar voor het kunstobject in deelgebied Beethoven. De verwachting is dat dit budget toereikend is. Indien dit niet toereikend is kan er op basis van de Percentageregeling aanvullende financiering uit de grondexploitatie (0,5% inrichtingskosten openbare ruimte) van het deelgebied Beethoven plaatsvinden. Vanuit de grondexploitatie Beethoven is er momenteel geen budget beschikbaar gesteld voor het kunstobject. De begroting voor het kunstobject ziet er als volgt uit:

BEGROTING KUNSTOBJECT BEETHOVEN

Fase		*Prijs (€)*	*Aantal*	*Totaal (€)*
SO	Honorarium kunstenaars	3.000	3	9.000
VO	Honorarium kunstenaar	10.000	1	10.000
DO	Honorarium kunstenaar	7.000	1	7.000
Uitvoering	Honorarium kunstenaar	10.000	1	10.000
	Productie kunstobject	180.000	1	180.000
	Plaatsing kunstobject	20.000	1	20.000
	Begeleiding uitvoering	5.000	1	5.000
	Onthulling	2.000	1	2.000
Adviescommissie			1	6.000
Communicatie		1.000		1.000
Totaal				**250.000**

Budget: Functionele Grex Kunst en Cultuur Zuidas

Jaar	**2025**	**2026**	**2027**
Budget	25000	25.000	200.000